

Izvešće

o djelovanju ravnateljstva

Družbe Sv. Cirila i Metoda

za Istru

od 1. siečnja do 31. prosinca 1897.

Tiskara u Voloskom.

1898.

Izješće

o djelovanju ravnateljstva

Družbe Sv. Ćirila i Metoda

za Istru

od 1. siečnja do 31. prosinca 1897.

II. Nadzorno vieće:

Tiskara u Voloskom.

1898.

Uprava
Družbe Sv. Cirila i Metoda
za Istru
od godine 1897.

I. Ravnateljstvo:

1. Predsjednik: Presvjetli g. dr. Dinko Vitezić.
2. Podpredsjednik: g. dr. Konrad Janežić.
3. Tajnik: g. dr. Ivan Poščić.
4. Blagajnik: g. dr. Niko Fabianić.
5. Odbornik: g. Monsig. Vinko Zamlić.
6. " g. dr. Matko Laginja.
7. " g. Vjekoslav Spinčić.
8. " g. Viktor Tomičić.
9. " g. Ante Simunić.

II. Nadzorno vieće:

1. G. dr. Dinko Trinajstić.
2. G. Slavoj Jenko.
3. G. Kazimir Jelušić.

III. Obranički sud:

1. † Preč. g. Ante Turak.
2. G. dr. Mate Trinajstić.
3. G. dr. Andrija Stanger.

— 5 —
— 4 —

Dne 25. srpnja 1898. obdržavala se u Opatiji, u prostorijama „Zore“, V. godišnja glavna redovita skupština družbe sv. Cirila i Metoda za Istru sa sljedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav i komunikacije predsjedništva.
2. Izvješće tajnika.
3. Izvješće blagajnika.
4. Izvješće nadzornog vieća.
5. Možebitni predlozi.

Ova je godišnja skupština družbe bila posječena kao nijedna do sada. Vidjesmo na istoj liepu kitu gospodja i gospodjica te mnogobrojne rodoljube, koji pohriše sa svih krajeva naše mile Istre na poziv ravnateljstva, da prisustvuju družbinj skupštini. Tako valja! Što veće bude medju našimi rodoljubi, navlastito medju našim krasnim spolom, zanimanje za djelatnost naše družbe, tim će veća biti i njihova požrtvovnost za družbu istu.

Prije otvorenja skupštine ovlastio je g. predsjednik družbe gg. Lacka Križa i dra. Ivana Poščića, tajnika družbe, da ustanove broj prisutnih pravo glasa imajućih članova. Nakon točnog pregleda bje ustanovljeno, da su u smislu družbinih pravila imajući pravo glasa prisutni:

I. Od strane središnjega ravnateljstva:

1. Presvjetli gosp. dr. Dinko Vitezić, predsjednik.
2. Gosp. dr. Konrad Janežić, podpredsjednik.
3. " dr. Ivan Poščić, tajnik.
4. " dr. Niko Fabianić, blagajnik.
5. Monsig. Vinko Zamlić, odbornik.
6. Gosp. dr. Matko Laginja, odbornik.
7. " Vjekoslav Spinčić, odbornik.
8. " Viktor Tomičić, odbornik.
9. " Ante Simunić, odbornik.

II. Od strane nadzornoga vieća:

10. Gosp. dr. Dinko Trinajstić.
11. " Slavoj Jenko.
12. " Kazimir Jelušić.

III. Od strane obraničkog suda:

13. Gosp. dr. Matko Trinajstić.

IV. Od podružnica:

14. Beram: gosp. Šime Frulić.
15. Boljun: gosp. Josip Vidošić.
16. Dubašnica (mužka): gosp. dr. Niko Fabianić.
17. " (ženska): gdja. Avelina Fabianić.
18. Kastav (mužka): gosp. Miho Laginja.
19. " " gosp. Ante Dukić.
20. " (ženska): gdja. Klementina Juretić.
21. Mihotići (ženska): gdjica. M. Kinkela.
22. " " gdjica. M. Osojnak.
23. Opatija (mužka): gosp. Jakov Jurković.
24. " (ženska): gdja. Marija Jurković.
25. " " " Virginija Miran.
26. " " " Ema Car.
27. Pazin: gosp. dr. Dinko Trinajstić.
28. Pula: gosp. dr. Matko Laginja.
29. " " Lacko Križ.
30. Rukavac: gosp. Mate Kundić.
31. Sovinjak: }
32. Sv. Ivan (Buzet): } gosp. dr. Dinko Trinajstić.
33. Sv. Martin (Buzet): }
34. Volosko (mužka): gosp. dr. Konrad Janežić.
35. " " " dr. Ivan Pošćić.
36. " (ženska): gdjica. Zorka Stanger.
37. " " " Pia Perčić.
38. " " " Benjamin Rauch.
39. Veprinac: gosp. Ivan Bačić.
40. " " Andre Peršić.
41. " " Ivan F. Tancabel.
42. Gosp. dr. Andrija Stanger, utemeljitelj.
43. Gosp. Ivan Vravec, utemeljitelj.
44. Ljubljanska podružnica u Podgradu, zastupana po gospo-
dinu Slavoju Jenko, utemeljiteljica.
45. Gosp. Ivan Fiamin, podupirajući član.
46. Gosp. Ljudevit Čiković, podupirajući član.

Pošto bje ustanovljeno, da je prisutan dostatan broj članova, ovlaštenih za glavnu skupštinu, gospodin predsjednik otvara istu, predstaviv njoj povjerenika vlade, c. kr. kot. komesara, poglavitog gosp. baruna Filipa Reinleina i pozdraviv gostove, navlastito gosp. Adolfa Šušlara, zastupnika središnjeg učiteljskog društva za kraljevinu Česku, kao takodjer zastupnika štampe gosp. profesora Matka Mandića, urednika „Naše Sloge“.

Prije no preći na dnevni red, gosp. predsjednik izjavlja:

Po § 22. društvenog pravilnika, redovita glavna skupština imala se držati u mjesecu svibnju, nu pošto su njekeje podružnice zakasnile poslati družbinomu ravnateljstvu svoja izvješća i pošto bijahu njeki odbornici u mjesecu svibnju zapriečeni inim poslom, moralo se sa održavanjem skupštine zakasnuti, a to se zakašnjenje iz navedenih razloga mora smatrati opravdanim. Radi toga postavljam na glasovanje sljedeću resoluciju:

„Društveno ravnateljstvo opravdalo se je, što se nije držala V. redovita glavna skupština za prošlu upravnu godinu u roku propisanom po § 22. društvenih pravila, te se današnja glavna skupština ima smatrati zakonitom“.

Ta resolucija bje primljena jednoglasno. Nakon toga prešlo se na 1. točku dnevnoga reda: Pozdrav i komunikacije predsjedništva, koje glasiše kako sliedi:

Slavna skupštino!

Častna gospodo!

Pošto ste Vi, primajuć predloženu Vam resoluciju, zaključili, da se je opravdalo društveno ravnateljstvo, što se nije držala glavna skupština za prošlu upravnu godinu, do današnjeg dana, to ja, kao predsjednik družbe, častim se otvoriti V. glavnu skupštinu družbe sv. Cirila i Metoda za Istru, a istodobno najsrdačnije Vas č. g. pozdraviti u ime ravnateljstva istoga društva.

U zadnjoj glavnoj skupštini naše družbe, održavanoj dne 1. srpnja 1897, obavio se, kako Vam je č. g. poznato, izbor središnje uprave.

Akoprem sam ja radi mojih godina i nestalnog zdravlja molio, da se ne reflektira na moju osobu kod istoga izbora, častni skupštinari imali su dobrotu potvrditi me na ovom častnom mjestu, koje zauzimljem od postanka družbe. Svedjer pripravan uložiti moje slabašne sile na službu miloga roda, nisam mogao van odazvati se

po meni toli častnoj želji, tim više, što sam se nadao, da će me sa mnogim izabranim drugovi snažno podpomagati u vršenju nadležnih mi posala. I doista č. g. ja se nijesam prevario, jer su oni, kako to moram ovdje harnošću iztaknuti, veliki dio tereta od mojih plećih oteli i na svoje naprtili.

Buduć dakle, da moje utjecanje u društvene poslove nije sada tako intenzivno kako u prijašnja vremena, to će i moje današnje razlaganje o djelovanju ravnateljstva i o ekonomičnom stanju družbe biti kraće prama prijašnjim, pošto će se g. tajnik dotično g. blagajnik obširnije baviti tim pitanjima.

Neka mi bude prije svega dopušteno zahvaliti se najtoplije svim onim mnogobrojnim skupinam i posebnim osobam, koje neprestano nastojahu moralno ili materijalno podpomagati našu miljenicu, a tuj mi je red na prvom mjestu s harnošću spomenuti naše novinarstvo, koje ne samo da neprestaje božriti čitatelje da pružaju pomoćnicu ruku našoj družbi, nego za istu i sakupljati prinose.

Drugom prigodom imao sam čast izjaviti, da nadobudna hrvatska mladež prednjači svagdje gdje god se radi braniti čast i prava našega naroda, te da je ona svojim marljivim radom pri ustrojenju i uzdržanju naše družbe pokazala, koliko joj leži na srcu, da nam tudjinac ne grabi našu djecu, otudjujuć ju svome narodu.

U svakoj glavnoj skupštini naše družbe podkriepio sam primjeri tu moju tvrdnju, a i danas mogao bi iznieti na pretek takovih dokaza, ali da odveć ne duljim, spomenuti ću samo dva tri slučaja, u kojih se je naša mladež u tom pogledu i te kako odlikovala.

Na prvom mjestu iztičem onu veličanstvenu svečanost, koju je priredila učeća se hrvatska mladež u Zlatnome Pragu dne 18. travnja 1898 u proslavu pedesetgodišnjeg jubileja hrvatskog službenog jezika u Banovini i od koje čisti prihod namienila je ona, kako se je predsjednik odbora za proslavu u svojem dopisu izrazio: „na korist naše jedine, velike i najpotrebitije boriteljice hrvatskoga naroda u Istri“. Kako ste č. g. u novinama čitali, navedena svečanost uspjela je toli krasno da se nije moglo zaželjeti bolje.

Predsjedništvo družbe brzojavno i pismeno izrazilo je najtopliju svoju zahvalnost navedenom odboru na njegovoj brizi za biednog istarskog Slavena.

Prošlih poklada ugledni odbor hrvatske mladeži u drevnom Splitu priredio je veliki ples u občinskom kazalištu na korist naše družbe. Uspjeh plesa bijaše velik i sjajan, a naše društvo primilo je kao čisti prihod znatnu svotu od 202 forinta.

Ista učeća se omladina u Splitu, prigodom drugog narodnog plesa, sakupila je svotu od 50 for. i poslala ju blagajniku naše družbe.

Radi toga predsjedništvo družbe svojim dopisom od 31. ožujka 1898 umolilo je predsjednika odbora hrvatske mladeži, da izvoli u ime družbe sv. Cirila i Metoda izraziti istoj mladeži osobitu harnost na zaslugah, što si ih je ona stekla ne samo u ovih nego i u drugih okolnostih.

Napomenut mi je takodjer harnošću, da svršetkom lanjske školske godine maturanti sušačke gimnazije sabrali su liepu svotu od 58 for. 70 novč. za našu družbu, te da je tamburaško-pjevački zbor abiturienta iste gimnazije priredio početkom tekućeg mjeseca koncerat u prostorijah hrvatske čitaonice u Trstu, kojega je čisti iznos namienio našoj družbi.

U to ime unišao je u društvenu blagajnu iznos od 90 forinta.

Mladost nadahnuta takovimi čuvstvi, najveća je blagodat našega naroda. (Živila!)

Narod, koji goji takove sinove, osjegurao si je svoju budućnost.

Od društava spomenuti ću samo to, da je tečajem ožujka 1898 predsjednik hrvatske čitaonice u Starom gradu na otoku Hvaru priposlao našem blagajniku liepu svotu od for. 175, — kao čisti prihod od društvene zabave priredjene u korist naše družbe. (Živio!)

Što se napokon tiče posebnih dobrotvora naše družbe, to će Vam g. blagajnik navesti imena svih onih osoba, koje su istoj pritekale na pomoć sa izdašnjijimi svotami, meni je napomenuti samo to, da medju ovimi opazit ćete imena mile nam braće Čeha, koji su nam na taj način pružili najljepši primjer uzajemnosti medju slavenskim narodi, uzajemnosti, koja nam je, kako nam to dokazuju dogodjaji najnovije dobe, neobhodno potrebita u borbi proti našim silovitim protivnikom.

Ali č. g. koliko nam služe na utjehu navedeni i mnoštvo drugih navedenih primjera požrtvovnosti i blagonaklonosti prema našoj družbi, ipak, uzevši obzir na celi razvitak njezinog ekonomičkog stanja, mora se žalibože priznati, da mi u tom pogledu ne napredujemo u onom razmjerju kako to iziskuju žalostne naše okolnosti.

Taj žalostni pojav mogao se je opaziti već u brojevih navedenih u mojem govoru držanom u lanjskoj redovitoj glavnoj skupštini, iz kojih proizlazi, da je dohodak i to ne čisti, nego čeli dohodak, koji ovdje odlučuje — u prvih devet mjeseci obstanaka naše družbe, sastojao u forinti 12.416 i novč. 75, dočim u susljednih trih upravnih godinah bio je isti puno manji.

Kad se pak usporedi čeli dohodak prve sa ovim zadnje godine, posljedak je isto nepovoljan.

I doista polag obračuna ove zadnje godine (od 1. siečnja do 31. prosinca 1897) bilanca blagajne bila je sljedeća.

Dohodak	for. 7.405·27
Potrošak	„ 2.870·18
Ostatak	„ 4.535·09

Dakle i u ovoj zadnjoj godini čeli dohodak bio je puno manji prema onome prve upravne godine.

Nastaje sada pitanje, koji je uzrok tomu žalostnom pojavu?

Po skromnom mnenju ovoga ravnateljstva, različiti čimbenici krivi su tomu, ali za najvažnijega među svimi držimo onu apatiju ili mlitavost, koja preotimlje mah kadgod se radi o kakvom podhvatu za napredak našega naroda. Iz početka uzplantimo i tako se užgemo za takav posao, da bi čovjek mislio, da će stvar posve lahko uspjeti; ali obično to nije drugo van vatra od slame, koja se ugasi netom se upali.

Nam nestaje one uztrajnosti, koja je neobhodno potrebna za svako važnije poduzeće.

U govoru držanom u redovitoj glavnoj skupštini od 4. travnja 1894. jesam kazao, da staro i mlado, muško i žensko, bogato i siromašno, sve bez razlike vjere i političkog načela, natjecalo seda položi „svoj novčić“ na žrtvenik domovine, da spasi od propasti tužnog Istranina.

Ali onaj rodoljubni plamen, ono oduševljenje, ako se i nije posve ugasio, ipak neima više one krieposti ni snage kako ju je imao kad se je osnovala družba.

U prijašnjih govorih žalio sam se radi toga, da se osnivanjem podružnica posve slabo napreduje, te da ih ima u puno manjem broju nego bi trebalo da bude. U prošloj upravnoj godini ustrojile su se dvie mužke (Baška i Rukavac), tako da na svr-

šetku godine jih bijaše trideset; a buduć da se ih ustrojilo tečajem ove sunčane godine četiri, najme jedna ženska u Baški i po jedna mužka u Malom Lošinju, Nerezinah i u Sovinjaku, to ih sada ima trideset i četiri.

Ali šta vriedi, kad mnoge od onih, koje su se ustrojile, ili nisu nikad dale glasa o sebi, ili ako i podaju društvenome ravnateljstvu svoje izvješće, to ili ne čine na vrieme ili ne prema propisu pravila.

U ovom pogledu čast mi je opaziti, da polag zadnje točke § 14. pravila podružnice dužne su poslati društvenom ravnateljstvu netom se ustroje, imenik svojih članova, a u prvoj polovici siečnja i srpnja svake godine (dakle dva puta na godinu) slučajne promjene o broju upisanih članova, te dati točan račun o primljenom novcu i drugih darova.

Odnosno na tu naredbu nalaže § 31. pravilnika, da uz novce primljene u ime članarine ili darova ima se ujedno poslati izkaz dotičnih članova, koji su te novce platili, i to u roku ustanovljenom u § 14. pravila, najme kako gori rečeno, u prvoj polovici siečnja i srpnja svake godine. Glede izkaza opaža se u istom paragrafu, da ako se nije promjenilo naslov ili obitavalište, može se napisati radi prištednje vremena mjesto imena članova, samo broj njegove izkaznice.

Za olakšati posao, ima sub br. 8 pravilnika obrazac za izvješće o djelovanju podružnice na društveno ravnateljstvo, a sub br. 9 obrazac za izkaz članova podružnice; osim toga šalju se ravnateljstvu podružnica tiskanice navedenih obrazaca muke kadgod bi je pitali.

Sa svim tim *exceptis excipiendis*, jer ima i veliki broj podružnica, koje se točno drže propisa, velju sa svim tim, ravnateljstva nekih podružnica u ovom pogledu posve nepravilno postupaju.

Radi toga dogodi se, kako se je baš dogodilo ove te i zadnjih dvih godina, da se nije mogla držati redovita glavna skupština prije konca svibnja kako je naredjeno u § 22. društvenih pravila, te da je društveno ravnateljstvo bilo prisiljeno opravdati se kod istih glavnih skupština radi te formalne pogrieške.

Dočim se dakle od strane društvenog ravnateljstva što toplije zahvaljuje odboru onih podružnica, koje su se do sada točno

držale ustanova pravila i pravilnika u pogledu izvješća i računa, moli se i prosi, da to čine i oni odbori, koji su se drugačije vladali, jer samo na taj način biti će moguće da dođemo do žudjenoga cilja.

Istodobno ponovno se obraćam na sve Hrvate i Slovence naše pokrajine, da ustroje u što većem broju novih podružnica, te da popune veliku prazninu, koja žalibože u tom pogledu kod nas još postoji; ostalu pak braću izvan naše pokrajine zaklinjem, da nam pruže svoju pomoć što prije u najobilnijoj mjeri, jer č. gospodo, budite uvjereni, da je naša narodnost u ovoj zemlji izložena najvećoj pogibelji, te je najskrajnije vrijeme, da ju se odstrani ozbiljnim i marljivim radom. Talijansko društvo Dante Aligieri sa svojom filijalkom Lega Nazionale truje naš mladji naraštaj na izvanredni način.

Ono društvo ustrojava talijanske škole u mjestima, u kojih stanuju izključivo ili u velikoj većini Hrvati ili Slovenci, ono daje nagrade onim, koji šire talijanski jezik među našim narodom, ono dieli knjige protunarodnog sadržaja i t. d., i t. d.

Kakova je namjera navedenog društva, od kakovih je posljedica za naš narod u Istri njegov rad, od kakove je potrebe da se priskoči u pomoć istarskomu Hrvatu i Slovincu, sve to je obširno razloženo u krasnom uvodnom članku „Obzora“ od 6. studenoga 1897, pod naslovom „Spasimo Istru“. Taj članak mi preporučano svakom rodoljubi, da ga dobro razmatra, i da se po istomu vlada.

U zadnjoj redovitoj glavnoj skupštini imao sam čast priobćiti kako se je s razloga što su prinosi Istre kao malene i ne bogate pokrajine razmjerno premaleni prema raznovrstnim nuždama i potrebama naše družbe, društveno ravnateljstvo obratilo na ministarstvo nutarnjih posala molbom, da bude, izim u Istri i u drugih pokrajinah ove poludržave dopušteno ustrajati podružnice družbe sv. Cirila i Metoda za Istru, ali da se do ovoga vremena nije dobilo nikakova odgovora, žalibože misimo još ni danas dobili odgovora na navedenu molbu, pa i u tom treba tražiti razlog slabom ekonomičkom stanju naše družbe.

Društveno ravnateljstvo nije do sada dobilo odgovora niti na spomenice, što ih je, kako sam imao čast u onoj skupštini napomenuti, isto ravnateljstvo podneslo ministarstvu bogoštovja i na-

stave te gospodinu ministru-predsjedniku glede ustanovljenja hrvatske gimnazije u Pazinu i glede ustrojenja pučkih školah sa hrvatskim dotično slovenskim nastavnim jezikom svagdje ondje, gdje imade dostatan broj djece dužne pohodjati školu.

Žalostni su to doista odnošaji, na koje se svraća pozornost častnih naših zastupnika na pokrajinskom saboru i carevinskom vieću.

Par rieči još o zapisima pokojnih Mihovila D. Babića i dra. Ante Starčevića. Što se prvoga tiče, imao sam čast u istoj skupštini kazati, da je odbornik dr. Matko Laginja primio punomoć od društvenog ravnateljstva, da zastupa u Sarajevu našu družbu u razpravi ostavine navedenog Mihovila Babića, i da je sličnu punomoć dr. Laginja primio i od drugih legatara istog pokojnika, istodobno sam razložio, što se je u nazočnom poslu do onoga dana uradilo.

Sada pak sam g. dr. Laginja imati će čast potanko Vas izvjestiti o daljnjem postupanju i o sadašnjem stanju navedenoga posla.

U pogledu drugog zapisa imao sam čast u istoj skupštini izvjestiti, da je dr. Mile Starčević saobćio u odgovor na moje pismo od 12. prosinca 1896, da će zapis od 1000 forinti, koje je njegov blagopokojni stric ostavio družbi sv. Cirila i Metoda za Istru, izplatiti istom onda, kad budu ostali dugovi u iznosu od 60.000, koji su na „Domu“ pravom zaloga osjegurani, sasvim izplaćeni.

Isti dr. Mile Starčević, svojim pismom od 9. srpnja 1897 na mene upravljenim, punudio je družbi sv. Cirila i Metoda Starčevićev Dom sa svimi aktivim i pasivim.

Društveno ravnateljstvo odaslalo je u Zagreb svoga predsjednika i tajnika nalogom, da točno razpitaju i razvide stvari, te na temelju toga izraživanja podaju istomu ravnateljstvu svoje mnijenje.

Povjerenici su ovu naručbu potanko ovršili. Kroz tri dana što su se u Zagrebu zadržali, sve su oni točno izpitali, te pisмено obavijestili društveno ravnateljstvo.

U odborskoj sjednici držanoj due 5. kolovoza 1897, odlučilo se, iza tako dobivenih podataka, da se ponuda dra. Mile Starčevića sa zahvalnošću odkloni.

Iz onoga, što se u dotičnom dopisu upravljenom na spomenutoga dra. Starčevića razložilo, proizlazi, da stvarnajuć dohodak „Doma“ sa troškovi, koji bi se imali nositi u ime kamata na duge kojima je opterećena sgrada, adaptacija i t. d., bilanca bi izpala pasivna, tako da bi družba morala dodavati od svoga, u slučaju da bi primila ponudu.

Na posljedku red mi je odazvati se jednoj žalostnoj dužnosti. Tečajem ove godine naša posestrima Bratovština hrvatskih ljudi u Istri izgubila je svoga predsjednika, a mi izgubili smo člana našeg obraničkog suda u osobi velečasnog župnika i dekana u Kastvu, Antuna Turaka, uzor-svećenika i vrlig rodoljuba. U znak sažaljenja na gubitku takovoga muža, pozivljam Vas, da uzkliknete: Vječna mu slava!

(Prisutni se dignu i u znak žalosti uzkliknu: Slava mu!)

Ovaj govor predsjednika bje čestokrat prekinut burnimi živio-klici, a na koncu pozdravljen glasnim odobravanjem.

Poslje pozdrava predsjednika zamoli gosp. Adolf Šuštar rieč, te zadobiv ju, ocrta u kratko borbu, koju je imao voditi česki narod dok se je dovinuo do onoga stupnja narodnoga razvitka, na kojem se sada nalazi. I hrvatski se narod mora neprestano boriti da spasi svoju narodnu individualnost. U prijašnjim vjekovima borio se hrvatski narod proti Turcima, da obrani ognjišta svoja i svoju slobodu, a sada mora se boriti sa različitim neprijateljima, da očuva svoj jezik i narodni značaj. Česki narod prati simpatijom i saučešćem titansku borbu hrvatskoga naroda, osobito u Istri, te želi, da ga ta borba čim skorije dovede do pobjede. Ove su rieči brata Čeha bile primljene od skupštine burnim odobravanjem.

Prelazeći na II. točku dnevnoga reda, pročitao je tajnik svoje izvješće, koje glasi:

Slavna skupštino!

Narod bez narodnih škola jest narod bez budućnosti. To su uvidjeli već davno naši narodni neprijatelji, te uprieše sve sile da naš hrvatski narod u Istri nedodje do svojih škola. S jedne ruke računaju, dok hrvatski kmet u Istri luta u tami neznanja, laglje nam je š njime vladati, a s druge ruke opet misle, dok Hrvati neimaju svojih narodnih škola, mnogo nam je laglje njihovo odnarodjivanje, jer su baš narodne škole najglavnija poluga za pro-

budjenje narodne sviesti. I doista ničim se narodna sviest u jednom narodu nebudi jače nego baš narodnim školama. U takvim školama upoznaje mladi naraštaj svoju narodnost, u takvim školama usadjuje mu se u srdce ljubav do domovine, ljubav do materinskog jezika i narodna sviest tako čvrsto, da kasnije nije ništa kadro da mu tu ljubav i tu sviest iz srca izčupa. Žalostno je bilo do pred nedavno u Istri u pogledu narodnih škola. Premda je većina pučanstva u Istri hrvatske i slovenske narodnosti, ipak nebijaše u Istri skoro niti jedne pučke škole sa hrvatskim odnosno slovenskim nastavnim jezikom. Naši rodoljubi, poznavajući važnost narodnih škola za napredak i razvoj naroda i narodne sviesti, nastojaše iz petnih žila, da se našem narodu dađe po Bogu i zakonu pripadajuću mu narodnu obuku, e da pomoću iste očuva svoj narodni značaj i da se zaprieči posvemašnje odnarodjenje — dakle propast — našega naroda u Istri. Pošto pako naši narodni protivnici imadu još svedjer u ovoj zemlji vlast u rukama, te svakomu napredku i probudjenju našega naroda postavljaju svakojake zaprieke, bilo jest i jest još uvijek nastojanje naših rodoljuba, da se narodu pribave narodne škole sa strane naših protivnika veoma otegoćeno. Svi upiti, sve molbe, svi utoci, malo su koristili. Ili se zahtjevanu hrvatsku školu nedozvoli, ili se sa otvo- renjem takove škole u vječnost zateže.

Da naš narod u Istri ipak i uzprkos tim zapriekam naših narodnih protivnika dodje do narodne obuke, ustrojila se družba sv. Cirila i Metoda za Istru, koja imade za svrhu, da iz narodnih sredstava ustrojjava hrvatske odnosno slovenske škole u svim krajevima Istre, gdje oblasti neće da narodu dadu školu sa hrvatskim ili slovenskim nastavnim jezikom. Družba je preuzela na sebe zadaću, da ustrajajuć narodne škole, gdje je od potrebe, očuva narodni značaj zemlje i spasi narod od sigurne propasti.

Težke li zadaće, ako se pomisli na ogromni broj hrvatske djece u Istri, koja još uvijek neima hrvatske obuke i na siromaštvo našega naroda u Istri, koji nemože pružiti družbi dostatna sredstva, da ista svoju zadaću prama potrebam izvrši.

Nastaje pitanje, je li družba pojmila, je li dosada i kako je izvršivala preuzetu zadaću i je li ravnateljstvo iste opravdalo i odgovorilo povjerenju u nj tekom godine postavljenom? Čast mi je u tom pogledu izvjestiti ovu slavnu skupštinu kako sliedi:

Društveno ravnateljstvo držalo je tekom prošle upravne godine svoje redovite odborske sjednice početkom svakoga mjeseca, na kojim su se rješavali svi društveni poslovi. Pošto se na glavnoj skupštini od 1. julija 1897. biralo na novo družbino ravnateljstvo, sastalo se isto taj dan da se konstituiraju, odnosno da iz svoje sredine izabere družbinoga blagajnika i tajnika. Pojedine odborske sjednice u upravnoj godini 1897. obdržavale su se dne 2. ožujka, 1. travnja, 2. i 25. svibnja, 11. lipnja, 1., 15. i 22. srpnja, 5. i 26. kolovoza, 7. rujna, 11. listopada i 23. prosinca. Svako od tih sjednica predsjedao je osobno vrijedni naš predsjednik, koji je premda godinama star i više puta bolestan, ipak i za najnepogodnijeg vremena putovao iz Krka u Volosko da predsjedava odborским sjednicam.

Dne 11. srpnja 1897. primio je g. predsjednik družbe pismo dr. Mile Starčevića iz Zagreba, kojim nudi družbi na dar Starčevićev dom sa svimi aktivni i pasivi. Na odborskoj sjednici od 15. istoga mjeseca odlučilo se, da imaju družbin predsjednik i tajnik putovati u Zagreb, te tamo točno razviditi stanje doma i u dojučeršnjoj odborskoj sjednici ravnateljstvo izvjestiti. Dne 16. srpnja odputovaše družbin predsjednik i tajnik u Zagreb, da izvrše nalog primljen od ravnateljstva, te su već na odborskoj sjednici od 22. srpnja 1897. izvjestili o stanju „Doma“ i o razvidih po njima učinjenih u tom pitanju. Na istoj sjednici zaključilo se većinom glasova, da se ponuda dr. Mile Starčevića iz poznatih jur razloga odkloni.

Najglavnijom svojom brigom smatralo je ravnateljstvo, da ustroji što više podružnica u pokrajini. Podružnice imaju najme biti glavna podpora družbe. Što je više podružnica, to će više družba napredovati i tim bolje i uspješnije moći će izvršivati svoju svetu zadaću. — Središnji je odbor jur opetovno pozvao naše rodoljube, da u svakoj župi, gdje žive Hrvati ili Slovenci, ustroje podružnice, nu malo nemarnost naših ljudi, malo opet žalostno gospodarstveno stanje našega puka u Istri uzrokom je, da broj podružnica u Istri ne raste onako kako bi svaki pravi prijatelj družbe želio. Ravnateljstvo uvidja od kolike su važnosti podružnice za napredak i uspjeh družbe, te će i unapried kô i dosad sav svoj trud uložiti u to, da se ustroji čim više podružnica. Središnji se odbor jur obratio na visoko ministarstvo nutarnjih posala molbom da bi isto dozvolilo, da se mogu i izvan pokrajine ustrojivati po-

družnice. Nu na tu molbu nije ravnateljstvo do sada dobilo nikakva rješenja.

Polag izkaza podružnica tiskanog u izvješću za godinu 1896. bilo je do konca godine 1896, ustanovljeno 28 podružnica, a tekom godine 1897. ustanovile su se još dvie t. j. u Rukavcu i Baški, tako da do konca godine 1897. bje ustanovljeno 30 podružnica. To je zaista maleni broj, ako se pomisli, da na stotine gradića i sela, gdje bi se bez ikakve poteškoće mogla ustrojiti, nema podružnice. Nadamo se, da će nehaj i nemarnost naših ljudi doskora prestati, pa da će se u svakom mjestu, gdje imade bar dvadesetak naših ljudi pripravnih žrtvovati ciglih 20 novčića na godinu, ustrojiti podružnica družbe.

Nu ni one podružnice, koje su do sada obstojale, nisu malom i častnom iznimkom izvršile svoju zadaću kako je trebalo. Pojedine podružnice nedaju naime o sebi niti znaka života, te družba neima nikakve koristi od njihova obstanka.

Od obstojećih podružnica sljedeće poslale su ravnateljstvu izvješće o djelovanju tekom prošle godine.

- 1) Podružnica Sovinjak broji 68 članova.
- 2) Muška podružnica Dubašnica broji 68 članove.
- 3) Ženska podružnica Dubašnica broji 42 članice.
- 4) Ženska podružnica Rukavac broji 84 članice.
- 5) Ženska podružnica Opatija broji 42 članice.
- 6) Podružnica u Vrhu broji 65 članova.
- 7) Ženska podružnica Kastav broji 63 članice.
- 8) Podružnica sv. Martin kod Buzeta 85 članova.
- 9) Podružnica u sv. Ivanu 63 članova.
- 10) Ženska podružnica u Mihotićih broji 65 članica.
- 11) Ženska podružnica Volosko broji 60 članica.
- 12) Muška podružnica Volosko broji 37 članova.
- 13) Podružnica Boljun broji 56 članova.

Od ostalih podružnica nije ravnateljstvo dobilo nikakva glasa o djelovanju kroz godinu 1897 premda je sve podružnice izričito pozvalo da najkašnje do konca mjeseca travnja izvjeste. Nezna se čemu se imade pripisati ovaj nemar. Nadamo se, da će u buduće sve podružnice ozbiljno prionuti uz rad, te učiniti da družba imade od njihovog obstanka i nekakvu korist.

Utješljivo je ipak, što se ustrojava sve to više ženskih podružnica, a to je znak, da se je i naš krasni spol probudio i pri-

onno uz rodoljubni rad. Baš naš krasni spol imade već po naravi opredjeljenu mu zadaću, da vrši najveći upliv pri uzgoju hrvatske djece, on je po naravi odlučan da čuva domaće ognjište od tuđih upliva, da brani domaći jezik. Na njemu je, da okupi naš mladi naraštaj oko svetoga barjaka družbe i da tako oslobodi našu mladež, našu uzdanicu od pandža naših protivnika, koji kao gladni vuci na nju vrebaju.

U prošloj upravnoj godini poskočio je broj članova utemeljitelja na 73, te pristupiše družbi i 2 nova člana podupirajuća. Svim članovom utemeljiteljem razposlale su se tekom upravne godine 1897. diplome.

O imovnom stanju družbe izvjestiti će ovu slavnu skupštinu društveni blagajnik. Meni je dužnost samo iztaknuti, da se je i u prošloj upravnoj godini imanje družbe znatno povećalo. Zasluga je to ponajpače podružnica, pojedinih povjerenika, mnogobrojnih požrtvovnih rodoljuba i navlastito hrvatskoga novinstva, koje je kô i u prijašnjih godinama jednodušno i uztrajno zagovaralo našu družbu, te marljivo sakupljalo i oglašivalo prinose za istu. Ravnateljstvo bijaše se tekom prošle godine obratilo na uredništva pojedinih hrvatskih listova, molbom, da bi u svojim listovima uvršćivali stalni poziv za sakupljanje prinosa za družbu. Skoro svi hrvatski listovi odazvaše se ovoj molbi, te su uvršćivali poseban poziv na hrvatske rodoljube, glaseći se: „Sjetite se družbe sv. Ćirila i Metoda“. To je gospodo vječna opomena na naš narod, da imade u Istri grana hrvatskog naroda, koja neobhodno treba pomoći svoje braće. Dao Bog da se naša braća na ovu opomenu nikada neogluše. Svako rodoljubno poduzeće mora uspjeti, ako ga narodno novinstvo uztrajno podupire, pa se možemo pouzdano nadati, da će i naša družba u svojem nastojanju podpunoma uspjeti.

Hrvatsko novinstvo, zagovarajuć našu družbu, vrši jednu od svojih najplemenitijih zadaća, a time steći će si zahvalnost našega zapuštenoga naroda u Istri, vječnoga patnika, koji zaslužuje pripomoć svakoga poštenoga rodoljuba. Za stalno će i unapried kao što i dosada hrvatsko novinstvo podupirati težnje naše družbe, a nastojanju novinstva pridružiti će se svi pravi rodoljubi, kojim je iole stalo do toga, da ovaj ogranak slavnoga hrvatskoga naroda nepropadne. Baš u ovo žalostno doba, kad naši neprijatelji uprieše sve sile da nas unište, trebamo izdašne pomoći, da u očajnoj borbi, koju vodimo za obstanak, nepodlegnemo. Naš je narod mnogo-

brojan, te kad bi se svaki deseti Hrvat sjetio u svakoj žalostnoj ili veseloj zgodi i najmanjim obolom naše družbe, ista bi mogla lahko udovoljiti svim potrebama našega naroda u Istri u pogledu narodnih škola. U netom prošloj upravnoj godini nije družba bila u stanju da ustanovi koju novu školu, nu pripomogla je izdašnom podporom, da se je za hrvatsku školu u Glogovici sagradila nova zgrada, što je svakako od velike važnosti za tamošnju školu.

Jur' postojeće družbine škole u Kašteliru i Baderni su tekom prošle upravne godine baš liepo napredovale. U godini 1897. polazilo je školu u Kašteliru 108 djece i to 59 muških i 49 ženskih, a u Baderni ukupno 50 djece, od kojih 45 muške i 5 ženske. Napredak u obim školama, navlastito u Kašteliru, gdje je učiteljem g. Ante Ryšlavi, bio je izvrstan. Ravnateljstvo imenovalo je tekom prošle godine na ovoj potonjoj školi i učiteljicu ručnih radnja u osobi gospodje Hinkice Ryšlavi, pošto je namještenje jedne učiteljice za ručne radnje bilo na toj školi neobhodno potrebno.

Svatko, komu je iole poznato žalostno stanje našega naroda u porečkom kotaru, uviditi će, da su te dvie škole od velike važnosti za osvještenje tamošnjeg naroda.

I glede ustanovljenja drugih družbinih zavoda učinilo je ravnateljstvo jurve shodne korake, te se nada, da će na budućoj glavnoj skupštini moći izvjestiti o novim družbinim školama i zavodima u pokrajini. Da to tim sjegurnije bude, treba da svi prionu uz rad za našu svetu družbu i da nastoje čim više ojačati ju, da bude tako mogla izpuniti nade, koje naš narod u nju polaže. Potrebe družbe su bezbrojne i velike, te je neobhodno potrebno, da se poveća dohodak iste, jer bi inače vrlo teško mogla izvršiti sve što je nakanila.

Od mnogo krajeva naše biedne Istre dolaze na družbu molbe, da se u istim ustroji hrvatska škola, nu sredstva družbe ni iz daleka nedopuštaju, da se svim tim molbama udovolji.

Napred dakle, Hrvati i Hrvatice, za družbu!

Družba podpomagala je, kao u prijašnjih tako i u prošloj godini, različite pomoćne škole u Istri. Tako je podielila izdašnu podporu pomoćnoj školi u Kršanu i onim u sv. Mariji od Zdravlja u Montrilju i Krkavcih. Da ove škole u obće postoje, zasluga je tamošnje gg. svećenika, koji nežale ni truda ni žrtava, samo da djeca imadu toli potrebitu obuku.

Kao u prijašnjim godinama, tako je i u prošloj družba podijelila među vriedne i potrebne učenike učiteljišta u Kopru i pripravnice u Kastvu nekoliko podpora, te se ravnateljstvo pouzdano nada, da će te podpore biti od velike koristi za narodnu stvar. U obće je ravnateljstvo imalo na umu sve potrebe našega naroda u Istri, u koliko se odnose na narodnu prosvjetu, te je svagdje pripomoglo gdje je bilo od nužde.

Kako jur napomenuto, obdržavala se je dne 1. julija 1897. glavna godišnja skupština družbe.

Na toj skupštini razpravljalo se među ostalim i o pragmatici za učitelje i učiteljice na družbinim školama, te je ta pragmatika bila nakon razprave takodjer prihvaćena. Istom bijahu uredjeni odnošaji između družbe i njezinih učitelja.

Ovo je u kratkim potezima izvješće o radu družbe sv. Cirila i Metoda za Istru tekom prošle godine.

Taj je rad doduše čedan, ali u suglasju sa društvenimi silami. Samo onda kad budu društvene sile jače, moći će se uspješnije raditi za osvještenje i za napredak našega biednoga naroda u Istri. Dužnost je radi toga svakoga pravoga rodoljuba, da pomogne družbi u koliko mu sile dopuštaju. Krivi su nazori onih, koji sudе, da družbi nije mnogo pomognuto njihovim malenim prinosom. Svaki i najmanji darak družbi je dobrodošao. Navlastito postavljamo na srce našim imućnim rodoljubom, da u svome blagostanju nezaborave na one hiljade i hiljade naše zapuštene djece u Istri, koja će se doskora odnaroditi, ako jim se čim prije nepriskrbi narodnu obuku. Svim pako preporuča ravnateljstvo, da se u svakoj prigodi — bilo veseloj ili žalostnoj — sjete družbe sv. Cirila i Metoda. Hrvaticе i Hrvati! Istarski Hrvat vodi očajnu borbu da obrani ognjište svoje i da očuva jezik otaca svojih i Vaših. Nezapustite ga i nedajte da u toj borbi podlegne, jer ako podlegne, propasti će za uvijek zeleni ogranak slavnog i junačkog hrvatskog naroda. Priskočite u pomoć braći svojoj, koja je u pogibelji, pomognite mu da se odhrva, e da bude jednom dionikom željkovane slobode.

Prisutni pozdraviše ovo izvješće burnimi živio-klici.

Nakon izvješća tajnika pročitao je g. blagajnik svoje izvješće (III. točka dnevnoga reda), a to glasi:

Štovana skupštino! Velecijenjena gospodo!

Red je sada na meni, kao blagajniku, da Vas izvjestim o stanju družbine imovine u obće, a napose o povećanju iste kroz prošastu godinu 1897. Zadaća se moja dakle ograničuje gotovo na suhe brojke, koje u obće duhom pratiti lahko umara i dosadjuje; nu, pošto sam iste ove godine nešto obširnije i poblize iztaknuti uznastojao, mislim da neću Vašu pozornost i strpljivost tako na brzu ruku izerpiti. Špecificirao sam glavnije iznose prihoda i razhoda i za to, da bude pregled računa svakomu čim jasniji, a s druge strane da Vam predočim, gospodo skupštinari, sve glavnije doprinašajuće naše čimbenike, podupiratelje družbe širom ciele naše hrvatske domovine. Budi svim tima unapried svaka čast i hvala!

A. Račun prihoda.

I. a)	Gotovina u ručnoj blagajni	11.
	koncem godine 1896 . . . . . for. 933·31 ¹ / ₂	12.
b)	u čekovnom prometu koncem	13.
	godine 1896 . . . . . „ 322·61	14.
c)	u čekovnom prometu kamati	15.
	za godinu 1896 . . . . . „ 12·80	16.
	<hr/>	
	Ukupno for. 1.268·72 ¹ / ₂	17.

II. Prinosi utemeljiteljnih i podupirajućih članova:

a) Utemeljiteljnih:

G. dr. Šebesta Josip, obć. liečnik	18.
u Kastvu . . . . . for. 100—	19.
G. Jelušić Rajmund, župnik u	20.
Beršeću . . . . . „ 100—	21.
G. Pošćić Josip, posjednik u Ve-	22.
princu . . . . . „ 100—	23.

b) Podupirajućih:

G. Čiković Viko, doktorand teo-	24.
logije u Beču . . . . . 25—	25.
G. don Vitezić Frane, svećenik	26.
biskupije krčke . . . . . „ 25—	27.
<hr/>	
Ukupno for. 350—	28.

III a) Prinosi redovitih i izvanrednih

članova (članarina podruž-	29.
nica u obće) . . . . . for. 379·81	30.

b) Ini prinosi i prihodi podružnica
(zabave i milodari kroz nje
unišli) . . . . . for. 863·51

i to doprinesoše pogledom na oba iznosa:

1.	Podružnica muška u Kastvu .	„	154·78
2.	„ ženska „ „ .	„	64·93
3.	„ „ „ Voloskom	„	148·10
4.	„ „ „ Opatiji .	„	124·20
5.	„ „ „ Mihotčićih	„	99·26
6.	„ mješovita u Veprincu	„	76·40
7.	„ muška u Vrbniku .	„	160·89
8.	„ ženska „ „ .	„	8·60
9.	„ mješovita u Štrpedu	„	80·95
10.	„ „ „ Sv. Marti u kod Buzeta	„	26·85
11.	„ muška u Dubašnici	„	12·33
12.	„ ženska „ „	„	14·42
13.	„ muška u Omišlju .	„	13·60
14.	„ mješovita u Boljun- skom polju . . .	„	10·35
15.	„ mješovita u Ciritežu	„	22·07
16.	„ „ „ Medulinu	„	12·70
17.	„ „ „ Sv. Petru u Šumi	„	32·—
18.	„ mješovita u Pazinu	„	88·18
19.	„ „ „ Sv. Ivanu kod Buzeta . . .	„	17·56
te napokon			
20.	Podružnice združene muške i ženske u Voloskom i Opatiji skupnom zabavom danom u Opatiji dne 20. veljače . . .	„	75·15

Ukupno for. 1.243·32

IV. Darovi, zapisi i prihodi zabava izvan podružnica:

a) Darovi i prihodi zabava od naj-
manje 20 for. iznosa:

1.	I. hrvatska štediona u Zagrebu	for.	1.000·—
2.	Uprava „Obzora“	„	540·—
3.	Uprava „Hrvatske domovine“ za god. 1895 i 1896	„	642·77
4.	Činovnička zadruga u Osieku	„	20·—

5.	Gg. česki svećenici dri: Če- pelka i Šebesta, svi službu- jući u Istri na počast uspo- mene svojih suzemljaka pre- minulih u Istri	for.	100·—
6.	Blagopokojni Fran Župan, ka- pelan u Poljanah oporukom .	„	30·—
7.	Gdja. Neureutterova, Českinja	„	50·—
8.	Ravnateljstvo posujilnice u Kopru	„	25·—
9.	Uprava „Narodnih Novina“ u Zagrebu	„	141·40
10.	Uprava „Naše Sloge“ u Trstu	„	241·94
11.	R. K. Jeretov putem „Narodnog Lista“ u Dalmaciji	„	403·33
12.	Mnogoč. pop Ante Volarić na Rieci	„	58·45
13.	Uprava „Pensiero Slavo“ u Trstu	„	20·—
14.	Gošp. M. Arčanin kot. šumar u Otočcu	„	20·—
15.	Preč. Juraj Jan, kanonik u Dolini	„	20·—
16.	Odbor za zabavu u Požegi dne 8. rujna od hrvat. akad. mla- deži priredjene	„	56·50
17.	Odbor sveučilištnih građana Vološćaka i Opatijaca za za- bavu dne 16. siečnja u Opatiji priredjenu	„	26·—
18.	Zagrebački gimnazijalci među sobom sabrali i u dva na- vrata priposlali	„	49·17
19.	Maturanti sušačke gimnazije god. 1897.	„	68·70
20.	Na mladoj misi Josipa Pava- čića u Dobrinju dne 25. srpnja	„	35·—
21.	Na mladoj misi Šima Črvara u Beramu dne 1. kolovoza	„	38·—

22. Na mladoj misi Franje Peršića u Mošćenicah dne 5. rujna	for. 57 ⁸⁰
23. Ravnateljstvo Ličke štedionice kroz podružnicu u Puli	" 20 [—]
24. Mnč. Josip Velikanje, kapelan u Jaršićih darovao je jednu srlsku obveznicu od 100 (sto) dinara — 50 for. nomin. vrijednosti	" 50 [—]
	<hr/> for. 3.714 ⁰⁶
b) Zapisi od prošlih godina kroz ovu godinu unišli i primljeni:	
1. Blagopokojnog dra. Ivana Crnčića, kanonika u Rimu državna obveznica u vrijednosti	for. 100 [—]
2. Blagopokojnog M. Matešića, posjednika u Karlovcu	" 500 [—]
3) Blagopok. Stjepana Srkulja, župnika u Županji u Slavoniji	" 100 [—]
	<hr/> for. 700 [—]
e) ostali manji darovi i prihodi iznašaju	" 728 ⁸⁹
	<hr/> Ukupno for. 5.142 ⁹⁵
V. Cirilo-metodijski darovi	" 23 [—]
VI. Od prodanih knjiga i različita	" 7 [—]
VII. Vraćeni kapitali:	
a) Podobćina Hum (Buzešćina) naime tražbine napram njoj od g. 1894.	" 200 [—]
b) Uprava „Naše sloge“ na račun tražbine napram njoj od for. 976 ⁶⁶ ¹ / ₂ vraća	" 738 [—]
c) Dr. D. Trinajstić za obćinu Gologoricu od predanih mu 550 for. vraća	" 238 ⁰²
	<hr/> Ukupno for. 1.176 ⁰²
VIII. Dignute glavnice:	
a) iz puljske posujilnice na knj. br. 87.	" 341 ⁷³
b) iz pazinske posujilnice na knj. br. 3.	" 27 ⁸⁶
	<hr/> Ukupno for. 369 ⁵⁹

IX. Kamati uloženih kapitala	for. 639 ¹⁵
	<hr/> Ukupni prihod for. 10.219 ⁷⁵ ¹ / ₂
" razhod	" 8.938 ²⁵
	(vidi niže)
Ostaje u blagajni dne 31. decembra 1897.	" 1.281 ⁵⁰ ¹ / ₂
i to:	
a) u družbinoj blagajni	" 907 ³⁸ ¹ / ₂
b) u čekovnom poštnom prometu	" 374 ¹²

B. Račun razhoda.

I. Upravni troškovi	" 85 ⁸⁶
II. Podpore	
a) učenicom	for. 517 ⁵⁵
b) školi u Keršanu	" 30 [—]
c) školi u sv. Mariji od zdravlja	" 40 [—]
	<hr/> Ukupno for. 587 ⁵⁵
III. Školski troškovi	
a) plaće i odštete učiteljima	for. 1.210 ⁰⁶
b) popravci zgrade u Kašteliru	" 430 ⁸¹
c) " " u Baderni	" 237 ⁴⁷
d) školska učila i knjige u Kašteliru	" 52 ¹¹
e) školska učila i knjige u Baderni	" 19 ⁴²
	<hr/> Ukupno for. 1.949 ⁸⁷
IV. Knjige, tiskanice i različita	" 246 ⁹⁰
V. Uloženi kapitali i uglavničeni kamati	for. 6.029 ²²
kojim pribrojen višak čekovnog prometa koncem godine u iznosu od for. 31 ²² te kamati narasli tekom iste na novac tamo ulagivani od for. 7 ⁶³ zajedno	for. 38 ⁸⁵
	<hr/> Ukupno 6.068 ⁰⁷
Iznaša ukupni razhod	8.938 ²⁵

C. Izkaz družbine imovine dne 31. prosinca 1897.

I. Gotovina u blagajni . . . . . for. 907·38¹/₂

II. Uložene glavnice ujedno sa uglavničenicima

do 31. prosinca 1897. naraslimi kamati

- a) kod istarske posujilnice u Puli na knj. br. 87 . . . . . for. 5.507·62
- b) kod iste na knj. br. 78 . . . . . „ 3.115·39
- c) kod koparske pošujilnice na knj. br. 111 . . . . . „ 92·91
- d) kod podgradske pošujilnice na knj. br. 8 . . . . . „ 2.250·96
- e) kod iste na knj. br. 128 . . . . . „ 1.147·99
- f) kod iste na knj. br. 166 . . . . . „ 1.018·75
- g) kod Voloske pošujilnice na knj. br. 40 . . . . . „ 2.060·—
- h) kod pošujilnice u Pazinu na knj. br. 15 . . . . . „ 552·14
- i) kod c. kr. poštne štedionice „ 13·58
- j) u čekovnom odielu c. kr. poštne štedionice . . . . . „ 374·12

Ukupno for. 16.133·46

III. Tražbine:

- a) prema upravi „Naše sloge“ for. 238·66¹/₂
- b) „ odlomku Pregara . . . . . „ 700·—
- c) „ Krbavcu i dr. iz Huma „ 150·—
- d) „ dru D. Trinajstiću za Gologoričku školu . . . . . „ 311·97
- e) prema Franu Skvarči (bez-kamatni zajam) . . . . . „ 130·—
- f) prema občini Gologorici (bez-kamatni zajam) . . . . . „ 2.000·—

Ukupno for. 3.530·63¹/₂

Imetak u gotovini, uloženim glavnicama i tražbinama iznašao je dakle dne 31. prosinca 1897. . . . . for. 20.571·48

IV. Nekretnine:

vriedile su dne 31. prosinca 1896. . . . . for. 14.113·57

Izdalo se g. 1897. na dogradnje „ 668·28

Ukupno for. 14.781·85

odbijajuć iztrošninu od 5% . . . . . 739·09

vriede iste dne dne 31. prosinca 1897. . . . . for. 14.042·76

V. Pokretnine:

vriedile su dne 31. prosinca 1896. . . . . for. 746·72

donakupilo se tekom g. 1897 „ 71·53

ukupno for. 818·25

iztrošnina 10% . . . . . „ 81·82

ostaje vriednost istih dne 31. prosinca 1897. . . . . for. 736·43

tako da iznaša imovina dne 31. prosinca god. 1897. god. ukupno . . . . . for. 35.350·67

Istog dana godine 1896. iznašala je . . . . . „ 30.872·59

te se je dakle tečajem godine pomnožala za „ 4.478·08

Sudeć po pozornosti, gospodo, kojom izvoliste popratiti razpored ovog mog izvješća zaključujem i laskam si, da Vam se svidja, koliko i kao takav, toliko i valjda više kao realni Vam svjedok povoljnih pojedinih brojka i konačnih sbrojka, te na zaključku nemogu na ino a da Vam ujedno sa ostalom gospodom odbornici i za buduće nepreporučim što toplije ne samo moralno nego i što izdašnije materijalno podupiranje naše družbe, te Vam u to ime dovikujem ujedno sa našim domoljubnim novinstvom: U svakoj povoljnoj zgodi i prilici sjetite se družbe sv. Cirila i Metoda za Istru!

Blagajnikovo izvješće bje primljeno sa podpunim zadovoljstvom do znanja.

Prelazeći na IV. točku dnevnoga reda, podieli g. predsjednik rieč g. Kazimiru Jelušiću, da izvjesti u ime nadzornoga vieća.

Gosp. Jelušić, član nadzornog vieća, izvješćuje zatim da je isto točno pregledalo društvene račune od 1. siečnja do 31. prosinca iste godine i da je iste našlo u podpunom redu i suglasju s onim što je izvjestio g. blagajnik. Predlaže da skupština podieli upravi za godinu 1897 absolutorij. Ovaj se predlog prima jednoglasno

Gospodin predsjednik pozove zatim g. dra. Laginju da izvjesti skupštinu o stanju ostavine blagopokojnoga Mihovila Babića. Odaživajuć se tomu pozivu g. dr. Laginja izvješćuje kako slijedi.

Mihajlo D. Babić učinio je oporuku o svojem imetku još dne 19. ožujka 1894. a umro je 26. veljače 1896, dakle skoro dvie godine kasnije.

Radi bolesti, koja ga je mučila, malo se je mogao baviti poslom, a baš nadzirati svojom glavom poslove velike svoje trgovine željezarijom u Sarajevu, nije mu nikako bilo moguće, jer je po više mjesecih bio odsutan tražeći zdravlja po raznim krajevima Europe i izvan nje.

Pokojnik je već prigodom oporuke, možda u nadi, da će se neki dugovi, što jih je već tada imao, izravnati u kratko dobitkom od posla, malo previsoko udario svoj imetak.

Pod konac godine 1894. sdružio se je s braćom Racheri također trgovci željezarije u Sarajevu, a to u dobroj nadi, da se tako neće više izpodbijati dva glavna jednaka trgovačka poduzeća i da će Racheri, pazeći svoju korist, čuvati ujedno i njegovu.

Uspjeh toga udruženja bio je vrlo nepovoljan.

Glavna bilanca za godinu 1895 pokazivala je već veliki gubitak, tako da se po brojevima cijeli uložak Babićev imao utopiti za pokriće gubitka to jest za izravnanje bilance.

Mnogo vremena poslje oporuke nadošao je na teret Babićevog imetka dug od 30.000 forintih prema gospođi Terezi Racher a k tomu je još vezan cijeli imetak Babićev za 100.000 forintih kaucijonalnog zaloga za tražbine, što jih je bosanska banka imala prema zajedničkoj tvrdki (firmi) Racher & Babić.

Izvjestitelj dobio je od družbe i ostalih legatara punomoć u doba, kad je već prekasno bilo zahtjevati zapor trgovine za nekoliko vremena i točan popis i procjenu robe što ju je u trgovini moralo biti u dan Babićeve smrti.

Mnogo trudno izpitivanje bilance za god. 1895 i one za 26. veljače 1896 (dan Babićeve smrti), kao i pojedinih računa i tako zvane „tajne knjige“, nije dovelo do željenog uspjeha, premda je i izvjestitelj i mnogi s njim bio mišljenja, da mora u knjigama biti hotomična ili nehotična krupna pogreška, jer se je činilo nemoguće, da mogu imati veliki gubitak odmah prve godine dva sdružena poduzeća (Racher i Babić) koja su godine prije, svako za se, imala liepe dohodke.

Dalo se je i dvima vrlim vještakom u knjigovodstvu, da točno pregledaju cijeli račun i ustanove, što bi pripadalo Babiću iz trgovačkoga skupnog poduzeća. Oni su ustanovili svotu od oblih for. 45.000, izjaviv ujedno, da je knjigovodstvo u redu. Družbenici braća Racher dokazivali su nasuprot na temelju istoga knjigovodstva, da bi bili dužni dati najviše nešto okolo 5000 forintih odmah, a drugu takodjer ne veliku svotu onda kad bi eventualno utjerali što god od tražbina, koje su u knjigama bile ubilježene kao dvojbene.

Zastupniku družbe i ostalih legatara nije nakon toga ostajalo drugo, nego zametnuti parnicu ili pristati na obranički sud, ili napokon nagoditi se iz liepa.

U parnicu se nije htio upustiti on, radi više razloga, na obranički sud u zadnjem času nisu htjeli pristati glavni legatari, te nije ostajalo druge nego nagoditi se.

Ta nagoda s Racheri sklopljena je konačno nakon dugotrajnih dogovora i spašeno je, što se je dalo spasiti. Po obračunu vještaka išlo bi ostavinu Babićevu iz trgovine 45.000 forintih, ali bi zato ona bila imala platiti dug prema gospođi T. Racher sa 30.000 forintih i 2 godine interesa. Racheri su, kako rečeno, sa svoje strane na temelju knjige tvrdili, da nisu dužni dati nego u najboljem slučaju desetak tisuća forintih, ubrojiv amo i dvojbene tražbine. Razlika je dakle medju obima stranama bila okolo 35.000 forintih. Nagoda je polučena tako, da se ustanovilo, da ostavini pripade od trgovine oblih 30.000 forintih, i da se s timi utaplja što ima dobiti g. Tereza Racher kapitala i interese. Istodobno s tom nagodbom postignuto je, da je bosanska banka oslobodila palaču Babićevu od onoga kaucijonalnog zaloga za 100.000 što je gore spomenut.

Ostavina se je tako svela na samu čistu vrijednost Babićeve palače na Katedralnom trgu u Sarajevu i na čistu vrijednost jedne trećine druge kuće blizu palače, tako zvane nadbiskupije.

Palača cijenjena je inventarno na . . . . . for. 106.000 a $\frac{1}{3}$ druge kuće procijenjena je na . . . . . „ 12.000
Skupa dakle . . . . . „ 118.000

Na te kuće ima se uknjiženog duga i to:
 nekim nasljednikom Danon . . . . . for. 50.000—
 Bosanskoj banki oblo . . . . . „ 22.000—
 pak prodavocu ove kuće, što je trećinom uknjižena
 na Babića . . . . . „ 7.500—
 ukupno oblo for. 79.500—

Povrh toga ima se manjih dugova, koji se
 ujedno sa prenosnom pristojbom moraju računati
 na kakovih . . . . . for. 15.500—
 svega dakle oblo for. 95.000—

Čista ostavina Mihajla D. Babića svesti će se tako na nešto
 preko dvadesetak hiljada forintih.

Palača u Sarajevu nositi će, dobro upravljana, čiste kamate
 na taj iznos. Koliko bi se pako skuplje prodala, nego li je obra-
 čunana, toliko bi čista ostavina bila veća.

Do koji dan ima biti uručena odluka o povedenju gore spo-
 menute nagode i o izknjižbi one bankine kaucije i tada nastaje
 za legatara, naročito za pošt. Maticu Hrvatsku, koja je preuzećem
 legata, što ga je pokojni Babić na prvom mjestu zapisao svome
 ocu, imala već prilično troška, dužnost, da traže bezodvlačno na-
 čina, kako bi se viseći dugovi poizplatili i hipotekarni sveli na
 manje kamate i dobrom upravom ili zgodnom prodajom čim bolje
 osjegurala ostavina. To će izvjestitelj, čiji je zadatak dovršenjem
 nagode završen, prepustiti drugim, koji su u finacijalnim opera-
 cijama sretniji od njega.

Nakon izvješća g. dr. Laginje predlaže g. Slavoj Jenko da
 se izvješće dr. Laginje o Babićevoj ostavini tiska u izvješću o
 djelovanju ravnateljstva za god. 1897 i da se u zapisniku izrazi
 dru. Laginji zahvala i priznanje radi njegovog truda i nastojanja
 oko uređenja toga po družbu vrlo važnog pitanja. Taj se predlog
 prima jednoglasno.

Budući je jedan član obraničkog suda, prečastni gosp. Ante
 Turak, kako u komunikacijama predsjednika spomenuto, tekom
 upravne g. 1897 preminuo, gosp. predsjednik predlaže, da se danas
 bira na njegovo mjesto novoga člana obraničkog suda. Gosp.
 dr. Matko Trinajstić predlaže, da bude takovim izabran per accla-
 mationem, nasljednik u časti blagopok. Ante Turak prečastni
 gosp. Mihovijo Laginja, dekan u Kastvu. Taj predlog, postavljen

na glasovanje, prima se jednoglasno, te bje po tome izabran u
 obranički sud prečastni gosp. Mijo Laginja, dekan u Kastvu.

Kao zadnja to jest V. točka dnevnoga reda bili su na ovo-
 godišnjoj skupštini „eventualni predlozi“.

Predsjednik pročitava brzojavni pozdrav Rikarda Katalinića
 Jeretova iz Pariza, koji bje primljen oduševljenim „živio Katalinić“.

Pošto se kod zadnje točke dnevnoga reda nitko ne javlja
 za rječ i pošto je dnevni red iscrpljen predsjednik zaključuje u
 6 sati poslje podne ovu sedmu redovitu glavnu skupštinu, zahva-
 ljujuć svim prisutnim što su se u toli liepom broju odazvali po-
 zivu ravnateljstva, te pozove prisutne da u znak odanosti i pri-
 vrženosti napram našem premilostivomu cesaru i kralju, koji
 ove godine svetkuje riedku svečanost, petdesetgodišnjicu slavnog
 vladanja, zakliču trikrat „Živio naš premilostivi cesar i kralj
 Franjo Josip I.“ Skupština se odazove ovom pozivu burnim i
 oduševljenim klicanjem.

Članovi utemeljitelji do konca god. 1897.

Članovi utemeljitelji, koji su do konca godine 1897. uplatili
 utemeljiteljnu svotu 100 forinti, ili se obvezali uplatiti u usta-
 novljenom roku, jesu sljedeći:

1. Antić A. L., pom. kapet., Bakar.	15. Gjureković Vladimir, mag. farm., Gospić.
2. Babić Mijo, veletržac, Sarajevo.	16. Glavac Josip, učitelj, Gradiška.
3. Dr. Ivan Banjavčić, odvjetnik, Kar- lovac.	17. Gorec Fran, župnik, Baderna.
4. Milutin Barač, ravnatelj tvornice, Rieka.	18. Haramija Stjepan, trgovac, Sušak.
5. Belavić Mate,	19. Hegedić Vjekoslav župnik, Dubovac.
6. Biankini Gjuro, urednik „Narodn. Lista“, Zadar.	20. Hladky Teodor.
7. Bollé Ivan, trgovac, Rieka.	21. J. J., Kopar.
8. Brozović Pop Vjekoslav, dušobriž- nik, Crnica	22. Jakovčić Ivan, pom. kapet., Rieka.
9. Bučar Roko, Zagreb.	23. Jelačić grof Gjuro, Novi dvori (Za- prešić).
10. Burić Marko, veletržac, Rieka.	24. Jelušić Rajmund, župnik, Berseč.
11. Burgstaller Gjuro, trg., Karlovac.	25. K. Iv., Knin.
12. Crnadak dr. Vlad., odvjet., Sisak.	26. Kalac Ante, nadžupnik, Buzet.
13. Derenčin dr. Josip., kotar. liečnik, Križevci.	27. Kiseljak dr. Ivan liečnik, Rieka.
14. Flegar Josip, župnik, Sušnjevica.	28. Kornitzer dr. Gustav, odvjetnik. Karlovac.
	29. Križevačka grad. občina.
	30. Kumičić Toma, veleposjed., Berseč.

31. Klofanda Vaclav, kapel., Sv. Matej.	52. Šnap Konrad, kanonik, Zagreb.
32. Laginja dr. Matko, odvjetnik, Pula.	53. Šterk Ante, pomorski kap., Rieka.
33. Lenac udova Franjica, Lovran.	54. Šebesta dr. Josip, občinski liečnik, Kastav.
34. Matejčić Fran, profesor, Kopar.	55. Švarić Janko.
35. Mikiša Andre, župnik, Lanišće.	56. Šileny Vaclav, kapelan, Kastav.
36. Milovčić Rudolf, drd., Beč.	57. S. A., Trst.
37. Modrušan Gustav, liečnik, Karlovac.	58. Spinčić Vjekoslav, prof., Kastav.
38. Nikolić-Podzrinski dr. pl. Vladimir, Zagreb.	59. Tomičić Victor, Volosko.
39. Občina Kastav.	60. Trinajstić dr. Dinko, odvjet., Pazin.
40. Orlandini Vinko, župnik, Rakotole.	61. Trinajstić pop Ivan, Malinska.
41. Pajkurić Andre, pom. kap., Rieka.	62. Trinajstić dr. Mate, odvjet., Buzet.
42. Pančur Fran, profesor, Kopar.	63. Vlahov vitez Bogdan, tajnik Solno-grad.
43. Pavačić braća, trgovci, Rieka.	64. Vilhar Sćitimir.
44. Pisačić pl. Franjo, veleposj., Rieka.	65. Vitezić dr. Dinko, odvjetnik Krk.
45. Podružnica Podgrad.	66. Vranić Ivan, župnik Vrh kr. Buzeta.
46. Poščić Josip, posjednik, Veprinac.	67. Vrbanić Adele, gospodja, Karlovac.
47. Randić Ivan, brodograditelj, Rieka-Kostrena.	68. Vrbanić Josip, načelnik, Karlovac.
48. Relja L. P., Zadar.	69. Vrabec Ivan, kapelan, Kastav.
49. Rođ. pokoj. prof. M. Jerkovića.	70. Velikanje Josip, kapelan, Jursiči.
50. Ružić Gjuro, veletržac, Rieka.	71. Žerjavić dr. Gjuro, župnik, Marija Bistrica.
51. Stanger dr. Andre, odvjet., Volosko.	

Izkaz podružnica družbe sv. Cirila i Metoda za Istru, ustanovljenih do konca god. 1897.

1. Baška, muška podružnica	kotar Lošinj.
2. Boljun, podružnica	" Pazin.
3. Beram, "	" Pazin.
4. Čiritež (Roč), podružnica	" Pazin.
5. Dubašnica, ženska podružnica	" Lošinj.
6. Dubašnica, muška "	" Lošinj.
7. Kastav ženska "	" Volosko.
8. Kastav, muška "	" Volosko.
9. Malinska, muška "	" Lošinj.
10. Medulin, podružnica	" Pula.
11. Mihotići, ženska podružnica	" Volosko.
12. Omišalj, muška "	" Lošinj.
13. Omišalj, ženska "	" Lošinj.
14. Opatija, muška "	" Volosko.
15. Opatija, ženska "	" Volosko.
16. Pazin, podružnica	" Pazin.

17. Pula	kotar Pula.
18. Rukavac, muška podružnica	" Volosko.
19. Sv. Petar u Šumi podružnica	" Pazin.
20. Sv. Ivan (Buzet) "	" Kopar.
21. Sv. Martin (Buzet) "	" Kopar.
22. Štrped (Buzet) "	" Kopar.
23. Sovinjak (Buzet) "	" Kopar.
24. Vrh (Buzet)	" Kopar.
25. Vrbnik, muška podružnica	" Lošinj.
26. Vrbnik, ženska "	" Lošinj.
27. Veprinac, podružnica	" Volosko.
28. Volosko, ženska podružnica	" Volosko.
29. Volosko, muška "	" Volosko.
30. Žminj, podružnica	" Pazin.

